

PREFĂTĂ

Copilul preșcolar este, înamus de înalt. "Nu este timpul pe care obosala nu-l ajunge, închinat pe deosebită bucurie de a veni și trăiesc și se mișcă" (P. Osterrieth, *Intra în viață în lumea copilului*, B.D.P., București, 1976, pag. 110).

Pe parcursul copilăriei preșcolare moșteneaște copilul evoluția fizică și motorică, acumulările de pricină și cunoștințe, dezvoltarea independenței pe seama sa și creșterea intereselor.

MODELAJUL, ÎNCEPUTUL UNEI PASIUNI

Lucrarea *Modelajul, începutul unei pasiuni* aduce în acord proaspăt în domeniul modelajului în:

Ghid metodic pentru învățământul preșcolar

importante pentru dezvoltarea copilului și susținerea sănătății sale.

Este un ghid de lucru destinat profesorilor și parintilor.

Este un ghid de lucru destinat profesorilor și parintilor.

Este un ghid de lucru destinat profesorilor și parintilor.

Este un ghid de lucru destinat profesorilor și parintilor.

Considerăm că modelajul este un alt mijloc de învățare, precum și valoarea psihopedagogică și medicală a modelajului.

Adevărata cunoaștere nu poate fi comunicată altfel decât prin simboluri. (Gurdieff)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BOGDACHE, MARIA

1. CONSIDERAȚII GENERALE	4
2. MATERIALE ȘI INSTRUMENTE DE LUCRU	4
3. PROCEDEE DE LUCRU	6
4. TEHNICI DE LUCRU	7
4.1. Tehnica basoreliefului	7
4.2. Tehnica formelor spațiale	9
5. EXEMPLE DE LUCRĂRI CARE POT FI REALIZATE CU COPIII PREȘCOLARI	9
5.1. Lucrări realizate cu ajutorul procedeelor de lucru	9
5.3. Lucrări realizate prin tehnica basoreliefului	12
5.3. Lucrări realizate prin tehnica formelor spațiale	17
6. SUGESTII DE TEME	23
7. STIMULAREA EXPRESIVITĂȚII ȘI CREATIVITĂȚII COPIILOR PRIN MODELAJ	25
8. RECOMANDĂRI METODICE	32
8.1. Corelarea planificării activităților de modelaj cu particularitățile de vârstă	32
8.2. Desfășurarea activităților de modelaj	33
9. ACTIVITATE OPTIONALĂ - "MICUL MODELATOR"	34
10. PROIECT DIDACTIC - "URSUL CARE DOARME"	37

BIBLIOGRAFIE

Bădulescu, Rita, *Educație plastică. Album metodic* pentru elevii claselor I-IV, Editura Humanitas Educațional, 2000.

Smigelschi, Anamaria, *Cine poate să devină specialist în plastilină?*, Editura Ion Creangă, București, 1996.

*** *Programa acivităților instructiv-educative în grădinița de copii*, Editura V&I Intregal, București, 2000.

1. CONSIDERAȚII GENERALE

Copiii au o înclinație firească spre nisip și apă, ca fiind cele mai naturale materiale de joacă din căte există. Apa și pământul, ca elemente fundamentale ale existenței noastre, ne oferă hrană, energie, putere, dar și relaxare și bucurie. Ușor de abordat, simple și cu beneficii în plan senzorial și afectiv, cele două materiale fascinează atât copilul cât și adultul. De la apă și nisip sau pământ nu e decât un pas spre lut (argilă) și apoi spre plastilină, aluat și alte materiale care se pretează la modelat.

În cadrul activităților artistico-plastice, modelajul se prezintă ca o activitate prin care copilul percepe și transfigurează realitatea în mod tridimensional (sesizează volumul, proporțiile) realizând diferite produse, prin efort propriu.

Activitatea de modelaj contribuie la dezvoltarea musculaturii fine a mâinii (prin specificul procedeelor și tehnicilor de lucru), la formarea și dezvoltarea deprinderilor creative și la dezvoltarea unei relații armonioase între gândire-îndemânare și afectivitate. În plus, modelajul poate debloca și facilită cu succes comunicarea verbală a copilului legată de experiențele și trăirile acestuia.

În acest sens, *Programa activităților instructiv-educative în grădinița de copii* prevede, la capitolul destinat *Activităților artistico-plastice*, pentru activitățile de modelaj desfășurate cu preșcolarii, un set de comportamente.

Astfel, se așteaptă de la copii:

- să pregătească materialul de modelat (plastilină, aluat, lut) prin frământare, rupere etc.;
- să denumească și să utilizeze corect materiale și instrumente de lucru specifice modelajului;
- să modeleze forme spațiale de culori și dimensiuni diferite (jucării, corpul omenesc, păsări, animale), în poziții statice sau în mișcare, folosind procedeele specifice modelajului (mișcarea translatorie a palmelor față de planșetă, mișcarea circulară, adâncirea, aplativarea, lipirea);
- să realizeze forme în relief folosind tehnici de lucru specifice modelajului;
- să sesizeze caracteristicile și transformările materialelor în timpul lucrului;
- să folosească în discuțiile cu cadrul didactic și cu colegii un limbaj specific modelajului și activităților plastice;
- să coopereze cu ceilăși colegi în cazul realizării unor lucrări complexe din domeniul modelajului;
- să aplică reguli de utilizare corectă a materialelor și instrumentelor de lucru, astfel încât să asigure protecția sănătății proprii și a celorlalți.

2. MATERIALE ȘI INSTRUMENTE DE LUCRU

Plastilina este cel mai utilizat material în activitățile de modelaj cu copiii. Ea oferă o plasticitate mare în condiții de căldură (la rece este rigidă) și o gamă diversă de culori. Din acest motiv *frământarea plastilinelor* este prima operație pe care copilul o descoperă și exercează până ce va deveni deprindere a etapei de pregătire pentru lucru.

O rețetă de plastilină, care poate fi preparată în grădiniță sau acasă de către un copil împreună cu un adult se obține din următoarele ingrediente: *3 căni de făină albă, o cană de sare mare; o cană apă, o cană ulei de gătit sau detergent dizolvat într-o cană de apă*. Se amestecă făina albă cu sareea și apa. Se frământă bine și se adaugă uleiul sau detergentul continuând frământarea până se obține o compozиție omogenă și fină care nu se lipește de vas și palme. Se adaugă un colorant (alimentar, vopsea de ouă, acuarelă) pentru a obține o singură culoare. Produsul obținut se pune în pungă și se păstrează în frigider. Se procedează la fel pentru a obține și alte culori.

Câteva tipuri de plastilină care se pot folosi la activitatea de modelaj sunt menționate în continuare:

1 - plastilină fără uscare (10 culori, 200 g); 2 - plastilină fără uscare (10 culori, 200 g); 3 - plastilină fără uscare (10 culori, 200 g); 4 - plastilină fără uscare (8 culori, 700 g); 5 - plastilină fără uscare (10 culori, 200 g); 6 - plastilină cu uscare și cu scăpici roșu (10 culori, 56 g); 7 - plastilină cu uscare și cu scăpici aurii (10 culori, 56 g); 8 - plastilină albă cu uscare rapidă (1 kg); 9 - plastilină carămizie cu uscare rapidă (1 kg)

Alte materiale folosite pentru modelaj sunt aluatul și lutul.

Aluatul este un material foarte agreat de copii. Odată preparat, copiii îl prelucrează prin tehnici de modelare. Produsul obținut se lasă un timp la uscat în sala de lucru sau se coace în cuptor (în prezența și cu sprijinul unui adult) și, ulterior, se colorează folosind culorile pentru pictură sau cele pentru alimente.

Rețetă de aluat A: 2 căni cu făină, o cană cu sare mare, o cană cu apă și 2 linguri cu ulei de gătit. Se frământă toate la un loc și se obține o cocă elastică, ușor de modelat. Acest aluat nu necesită coacere, se usucă în contact cu aerul în câteva zile.

Rețetă de aluat B (fiert): o cană de sare, 2 căni de făină, 4 lingurițe cremă de tartru, 2 linguri ulei de gătit, 2 căni de apă și colorant. Într-un castron se amestecă cu mixerul ingredientele. Un adult fierbe acest amestec la foc constant, învârtind mereu aproximativ 3-4 minute. Se scoate compoziția din vas, se lasă la răcire și se depozitează aluatul (în pungi sau borcane) în frigider.

Rețetă de aluat C: se prepară aluatul din părți egale de făină și sare și apoi, se adaugă puțină apă. Se frământă coca până se dezlipește de castron. Se modeleză diferite obiecte, care se pun în cuptor cam 30 minute, la o temperatură de 150 grade Celsius. După răcire, se colorează cu acuarele. Pentru a nu se șterge culorile, obiectele se lăcuiesc.

Rețetă de aluat D: o cană cu făină, o cană cu sare și o cană cu glicerină (de la farmacie). Se frământă bine aluatul. Aceasta nu necesită coacere, deoarece se usucă în contact cu aerul timp de câteva ore.

Lutul (argila) este un material natural, cu multiple posibilități de utilizare. El poate fi utilizat în grădiniță sau în afara acesteia, în mediul natural în care se găsește. Dacă se păstrează cu grijă, se poate utiliza timp îndelungat. De aceea, se păstrează într-un sac de plastic sau într-un vas, de preferință o oală de pământ, și se recomandă fie adăugarea unei cantități mici de apă în vas, fie acoperirea vasului cu o cârpă umedă înainte de a-l închide. Lutul (alb, maro și gri) se poate achiziționa din diverse magazine. El este sub formă de pastă, cu uscare la aer.

Un alt material care se pretează la modelaj se numește **papier mache** (hârtie tocată) și este o pastă din hârtie. Ea se obține din hârtie (de ziar, creponată etc.) înmuiată cu aracet, amestecată cu ghips sau caolin și se folosește pentru confeționarea unor obiecte decorative sau pentru imitații de sculpturi. Acest material, cu mult timp în urmă, se folosea pentru fabricarea păpușilor, care apoi erau pictate manual.

Instrumentele folosite în tehnica modelajului sunt *eboșoarele* (spatule de lemn, metal, plastic sau os) cu care se taie, se scobește, se netezește materialul, *planșeta de lemn* pe care se lucrează și un *rulou* cu care se întinde materialul.

Eboșoare de lemn

Eboșoar de plastic

Eboșoare de metal cu mâner de lemn

De asemenea, în activitățile de modelaj se mai folosesc: materiale din natură și materiale ajutătoare (bețișoare, scobitori, pene, cochilii de melc, scoici etc.). Dacă copiii nu au eboșoare, pot folosi ca instrumente de lucru o riglă, o bucată de lemn, cuțit de plastic, un creion colorat etc.

3. PROCEDEE DE LUCRU

Procedeele de lucru folosite, de regulă, în activitatea de modelaj sunt:

- **mișcarea translatoare** (rularea) cu palma/cu degetele pe un suport sau cu palmele față în față;
- **mișcarea circulară** (rotirea) a palmelor/ degetelor pe un suport sau cu ambele palme față în față;
- **aplatizarea** (apăsarea) cu palma sau cu degetele pe un suport;
- **adâncirea** cu degetul mare;
- **îmbinarea** părților modelate prin lipirea cu ajutorul degetelor;
- **presarea** cu palma a unor elemente de plastilină (aluat, lut) pe un suport;
- **strângerea** unei suprafețe de plastilină cu mâinile la diferite distanțe;
- **scobirea** unei suprafețe de plastilină cu un instrument de lucru;
- **netezirea** unei suprafețe de plastilină/ lut cu mâna uscată/udă.

Înainte de a trece la abordarea procedeeelor menționate mai sus, copiii vor primi o bucată mare din materialul de lucru (plastilină, lut, aluat) și vor fi încurajați să îl cunoască (să îl pipăie, să îl miroase, să îl bată, să îl rostogolească, să îl lovească de masă etc.). Același lucru se recomandă să se facă și cu instrumentele de lucru (explorarea lor în diferite moduri, după cum simt și experimentarea unor operații de lucru cu acestea: întindere, tăiere, zgâriere etc.) sub o supraveghere atentă. De asemenea, se recomandă ca primele forme executate să fie dintr-o singură bucată, fără a se recurge la adăugarea sau scoaterea unei părți din materialul de lucru.

4. TEHNICI DE LUCRU

Totalitatea *procedeeelor* reprezintă *tehnicele de lucru*.

Tehnica este modul sau maniera în care procedeele folosite fac să trăiască forma.

Modelajul este tehnica prin care se realizează forme în relief. Aceste forme se obțin în două feluri:

- prin **tehnica basoreliefului** - se modeleză pe o placă-suport (din plastilină, placaj etc.) forme în relief. Aceste forme au două dimensiuni (lungime și lățime) și se numesc bidimensionale.

- prin **tehnica formelor spațiale** - se modeleză din plastilină obiecte, animale, plante. O formă spațială are trei dimensiuni (lungime, lățime și înălțime) și se numește tridimensională.

Exprimarea plastică a copiilor este foarte bogată și nu trebuie influențată de o anumită manieră de lucru. De aceea, este nevoie să îi ajutăm să cunoască și să stăpânească bine procedeele și tehnicele de lucru specifice care au fost prezentate. Totodată, trebuie ținut cont de faptul că aceste tehnici și procedee de lucru se întrepătrund și se completează reciproc. În acest sens, amintim adulților care lucrează cu micii modelatori că, în crearea unei forme plastice, folosirea numai a uneia dintre tehnicile amintite va face să scadă interesul și potențialul creator al copiilor.

4.1. TEHNICA BASORELIEFULUI

Această tehnică poate oferi copiilor posibilitatea executării următoarelor lucrări:

Colorarea cu plastilină. Copiii întind plastilina pe bucăți de placaj, cât mai subțire, uniform, după un model, folosind degetele arătător, mijlociu și inelar. Când copiii folosesc mai multe culori pentru obținerea unui model, culorile trebuie să se îmbine cu atenție, în aşa fel încât să se ajungă la colorarea fiecărui element component în parte. La început, se lucrează cu modele simple (minge, măr, baloane etc), iar după ce copiii și-au însușit acest mod de lucru se trece la realizarea unor modele mai complicate (vezi anexa 3).

Prin această metodă se pot decora diferite vase. Cele mai la îndemână sunt vasele de plastic care se obțin din sticle de plastic incolore (peturi). Un adult le va tăia la diferite înălțimi, obținând vase mai înalte sau mai scunde, cu diametre mai mari sau mai mici, iar copiii întind plastilină de diferite culori pe partea interioară a vasului astfel obținut, în strat subțire, până îl acoperă în întregime. Vasele pot fi decorate în cât mai multe și variate feluri, după cum simt și doresc copiii și după cum sunt îndrumați să o facă. Iată câteva sugestii: partea de jos a vasului poate fi decorat cu o singură culoare, iar pereții vasului cu dungi groase (așezate pe orizontală sau verticală) de diferite culori (calde, reci, folosind numai nonculorile etc.); întregul vas poate fi îmbrăcat într-o singură culoare, peste care se adaugă mici puncte sau forme plate de altă culoare etc.

Adultul/educatoarea care lucrează cu copiii, va avea în vedere stimularea creativității prin discuții de genul: "Poți să faci și altfel?", "Încearcă și alt model", "Poți îmbina și alte culori?" etc. Astfel, ei vor obține vase decorative cât mai variate și interesante cu care vor putea organiza expoziții, vor oferi cadouri celor dragi sau vor decora sala de grupă și locuința proprie.

Plăci prin eliminarea din volumul inițial. Această tehnică este mai greu de realizat. Se pornește de la forma inițială care poate fi dată sau realizată de către copil (pătrat, dreptunghi etc.) și se îndepărtează materialul până ce capătă forma dorită. Înlăturarea materialului se face cu ajutorul eboșoarului prevăzut cu sârmă îndoită sau cu un alt instrument improvizat. Această tehnică se recomandă pentru realizarea plăcilor decorative cu elemente figurative sau nonfigurative. De exemplu, pe o placă rotundă se trasează cu un eboșoar modelul, folosindu-se un şablon (vezi anexa 2). Apoi, se îndepărtează materialul până se obține forma (figurativă) dorită.

4.2. TEHNICA FORMELOR SPAȚIALE

Tehnica formelor spațiale poate ajuta copilul să realizeze lucrări de tipul:

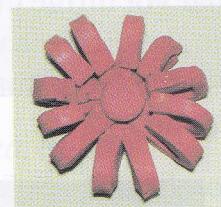
Transformarea unui volum inițial prin strângere (strangulare). După ce copiii și-au creat forma inițială, prin rularea plastilinelor sau baterea cu o riglă, se cere deformarea ei. Acest lucru se realizează pe baza unor forțe și distanțe pe care și le stabilesc ei singuri, obținând diferite forme spațiale (ex. "Omida").

Transformarea unui volum inițial prin despicare. Se pornește de la o formă inițială. Cu un eboșoar, un cuțit de plastic sau o riglă, copilul taie materialul la diferite înălțimi (adâncimi), pe direcții verticale (orizontale, oblice) și, ulterior, curbează fiecare fâșie în parte. Astfel, se obține o formă spațială (ex. "Palmierul").

Plierea materialului tăiat. Se pornește de la un volum pătrat, care se taie în fâșii, apoi se suprapun fâșiile într-o anumită ordine și la o anumită distanță. Partea care se suprapune se presează și se lipește de materialul de bază, creându-se astfel forme ornamentale. Plierea capetelor generează noi forme spațiale (ex. "Crizantema").

5. EXEMPLE DE LUCRĂRI CARE POT FI REALIZATE CU COPIII PREȘCOLARI

5.1. LUCRĂRI REALIZATE CU AJUTORUL PROCEDEELOR DE LUCRU

Firimituri - frământarea și ruperea

Educatoarea prezintă copiilor plastilina (de culoare caldă) și exersează împreună cu copiii strângerea acesteia în mână, evidențiind calitatea de înmuiere. Ea sugerează copiilor să frământe bucata de plastilină într-o mână și în celală. În continuare, copiii sunt îndemnați să adune bucata de plastilină între ambele palme. Din forma obținută, ei rup bucătele de aproximativ aceeași mărime, pe care le vor aşeza pe un suport dat. La încheierea activității fiecare copil aduce câteva bucătele pentru a hrăni păsărele-jucărie. Apoi, copiii vor desfășura jocul de mișcare "Vrăbiuțele și automobilul".

